BAVĀRIJAS LATVIEŠU VĒSTNESIS

LATVIAN NEWS BULLETIN IN BAVARIA

Redakcija: Minchenē, Herzog-Rudolf-Str. 49.

Iznāk reizi nedēļā

Nr. 3 | 1945. g. 1. septembrī | Minchenē

265.000 latviešu — trimdinieku Vācijā

1945. g. 27. jūlijā Latvijas Nacionālā komiteja Lībeka iesniedza militārai valdībai angļu okupācijas zonā statistisku vērtējumu par Latvijas pilsoņu aptuveno skaitu Vācijā. Piespiedu kārtā uz Vāciju strādāšanai vācu rūpniecībā 1941. gadā nosūtītas 23.000 personas, par izpalīgiem 1944./45. gg. — 12.000, Latviešu leģiona kaŗavīri 1944./45. gg. — 30.000, ierakumu darbos Prūsijā 1944./45. gg. — 10.000; kopā 75.000 personu. Brīvprātīgi vai piespiedu kārtā Vācijā 1944./45. gg. ar kuģiem (pēc reģistrācijas sarakstiem) no Rīgas nokļuvušas 70.000 personas, no Liepājas — 60.000 un no Ventspils — 30.000 personas, bet pa dzelzceļu un pajūgos bez īpašas reģistrācijas — vēl 30.000; kopā 190.000 personu. Pavisam latviešu — trimdinieku Vācijā 265.000.

No šī skaita Pad. Savienības okupācijas zonā Vācijā pārsteigti un spiesti palikt bijuši ap 15.000 latvieši. Iespējams, ka viņi brīvprātīgi pieteikušies braukšanai atpakaļ uz Padomju Latviju.

Latvijas kultūras vērtības Vācijā

Vācu okupācijas iestādes izdarīja nevien Latvijas pilsoņu deportāciju, bet tās arī izlaupīja Latvijas kultūras vērtības, izvedot uz Vāciju un Sudetiju mūsu archīvu, bibliotēku un mūzeju mantas. 1944. g. vasarā no Edoles pils Kurzemē uz Rostoku Vācijā evakuēja 60 to Latvijas valsts archīva materiālu, bet uz Tropavu Sudetijā ap 200 kastes Rīgas mūzeju mākslas, vēstures un etnografijas senmantu. Tāds pat liktenis bija 711 kastēm un 1.112 saiņiem ar Latvijas valsts, Rīgas pilsētas un ģimeņu archīva dokumentiem un Rīgas dzimtssarakstu nodaļas grāmatām. 1945. g. sākumā šīs kultūras vērtības evakuēja tālāk uz Trpistas un Kladravas pilim vācu okupētajā Čechoslovakijas territorijā, pie kam ceļā bez vēsts pazuda 2 preču vagoni ar Rīgas pilsētas iekšējā un ārējā rātsarchīva materiāliem, kuŗos atradās mūsu galvas pilsētas viduslaiku vēstures vērtīgākie dokumenti, sākot ar 13 g. s.

Līdz ko Bavārijas Latvijas Nacionālai komitejai ienāca noteiktas ziņas par šo senrakstu atrašanās vietām, tā 18. jūlijā ar rakstu lūdza attiecīgās iestādes šīs kultūras vērtības pārvest uz amerikāņu okupācijas joslu Vācijā. — Pēc pēdējām ziņām, tas arī noticis.

LATVIEŠI MINCHENĒ

Latvijas Sarkanā krusta Minchenes nodaļa

sākusi darboties un lūdz tautiešus ziedot drēbes, veļu, apavus un naudu trūcīgo Latvijas pilsoņu un viņu bērnu pabalstīšanai. Ziedojumus lūdz nodot Dr. Elzai Polei Bavārijas LNK Latviešu bēgļu biroja mītnē Minchenē, Herzog-Rudolf-Str. 49, 2. stāvā, 9. istabā, darbdienās no pl. 9—12. Turpat iesniedzami lūgumi pēc pabalstiem.

Pirmais koncerts

Bavārijas LNK kultūras daļa 1. un 2. septembrī Minchenes latviešiem rīko plašu koncertu. Tanī piedalīsies vairāki Liepājas operas solisti un mūziki no Liepājas operas dir. V. Štāla mākslinieku ansambļa, kas patlaban uzturas Kemptenā un kas jau vairākkārt koncertējis gan latviešu nometnēs, gan arī ārpus tām. Šo mākslinieku vidū mecosoprāns Līdija Latiševa, baritons Edgars Petrevics, bass Kārlis Liedags, pianists Aleksandrs Okolo-Kulaks, vijolnieks koncermeistars Fēlikss Čakārnis, dejotāja Jevdokija Iljinska-Petrevica un dejotāji Rutkis, Anuzis un Resnais. — Koncerta pirmā daļa būs veltīta latviešu autoriem: tautas dziesmu harmonizējumi, E. Dārziņa u. c. kompozicijas. Otrā daļā Bēthovena, Šūberta, Rosīni, Guno, Bizē, J. Štrausa un Leonkavallo darbi.

Kārļa Skalbes piemiņas brīdi

Bavārijas LNK kultūras daļa rīko svētdien, 9. septembrī, pl. 15, Loengrīna ielas nometnes zālē. Dzejniece Klāra Zāle lasīs referātu par Kārli Skalbi, aktrises A. Krūmiņa, Goba un D. Zāmuele deklamēs Skalbes dzejas. Piedalīsies arī dzejn. Rūta Skujiņa, baritons V. Krūmiņš un brīvmākslinieces A. Ruševica. Minchenes latviešu koris diriģ. J. Kalnieša vadībā atskaņos dziesmas ar Skalbes tekstiem.

Rakstnieku vakars

sestdien, 15. septembrī, Loengrīna ielas nometnes zālē. Savus darbus lasīs dzejnieks prof. Arveds Švābe un dzejnieces Rūta Skujiņa un Klāra Zāle.

Minchenē vien 1.230 latviešu

21. augustā Minchenes pilsētā mita 1.230 latviešu. No tiem nometnēs patvērumu atraduši 969 (Loengrīna ielas nometnē 619, Grīnvaldes — 192, Pullachas — 56, Zollnas — 54, Hercoga Rūdolfa — 48), bet privātos dzīvokļos 261 latvietis. Viņu vidū 215 bērnu (Loengrīna ielas nometnē vien 130).

— Pēc Bavārijas LNK administrātīvās daļas ziņām, Minchenes latviešu nometnēs 1. augustā bija vēl tikai 595 iemitnieki. Vīriešu viņu vidū tad bija 321 (vecumā līdz 6 g. — 20, no 6 līdz 14 g. — 22, no 14 līdz 18 g. — 18, no 18 līdz 30 g. — 101, no 30 līdz 40 g. — 77, no 40 līdz 50 g. — 53, no 50 līdz 60 g. — 19, no 60 līdz 70 g. — 10, pāri par 70 g. — 1), sieviešu — 274 (vecumā līdz 6 g. — 23, no 6 līdz 14 g. — 22, no 14 līdz 18 g. — 15, no 18 līdz 30 g. — 67, no 30 līdz 40 g. — 63, no 40 līdz 50 g. — 50, no 50 līdz 60 g. — 22, no 60 līdz 70 g. — 10, pāri par 70 g. — 2). Gimeņu kopskaits: dabisko 111, juridisko 14. Bavārijas LNK lūdz arī citas latviešu nometnes Bavārijā piesūtīt mēneša pārskatus par saviem tautiešiem pēc šāda parauga.

3. amerikāņu armijas štābā

Minchenes pilsētas un apkaimes pārvietoto personu daļu (220th Field Artillery Group, DP Section) tagad vada plkv. Mak-Gifēts (McGiffert). — Pārējās Bavārijas pārvietoto personu lietas kārto šī štāba G-5 (dži faiv) pārvietoto personu daļa (DP Section).

Angļu valodas kursi

skol. A. Pīpes vadībā tagad darbojas arī Loengrīna ielas nometnē. Gimnazijas skol. A. Rutka vadībā angļu valodu centīgi turpina mācīties Zollnas nometnes iemitnieki, bet skol. R. Klēmaņa vadībā — „grīnvaldieši". V. Baltkāja privātos angļu valodas kursos Hercoga Rūdolfa ielā 49 darbojas grupas iesācējiem un personām ar priekšzināšanām angļu valodā.

Fiziskās audzināšanas skolotāju

meklē Bavārijas LNK kultūras daļa. Kandidātiem-tēm jābūt ar tiesībām mācīt fizisko audzināšanu vidusskolā un spējīgiem vadīt un organizēt sporta nodarbības un sarīkojumus. Pieteikties Bavārijas LNK Latviešu bēgļu birojā Minchenē, Herzog-Rudolf-Str. 49.

LATVIEŠI BAVĀRIJĀ

Bavārijas kaŗa gūstekņu nometnēs

atrodas daži simti latviešu kaŗavīru. Bavārijas LNK kopā ar Švābijas LNK šinīs dienās nodeva 3. amerikāņu armijas štābam iesniegumu par šo latviešu kaŗavīru iespējami ātrāku atbrīvošanu. Iesniegumā aprādīts, ka aizvien turpinās kaŗa gūstekņu — vāciešu atbrīvošana, lai gan tie cinījušies pret amerikāņiem un pārējo Sabiedroto kaŗaspēku. Latviešu kaŗavīri nekad nav cinījušies pret Rietumu Sabiedrotiem, nedz arī viņus tam varēts piespiest. Daudziem no viņu vidus līdz ar citiem latviešiem — civilistiem par to bija jācieš, jo viņus apcietināja, ievietoja cietumos un koncentrācijas nometnēs, pat spīdzināja un nogalināja. Štuthofā pie Dancigas savā laikā vācieši turēja apcietinājumā 6.500 latviešu — civilistus un kaŗavīrus. Kaŗa gūstekņiem — vāciešiem, kas bijuši SS-vienībās, bet kas mobilizēti 1944. gadā, paredzēta labāka apiešanās par pārējiem SS-vīriem, kā to var izprast no ģen. Eizenhauera intervijas presei 1945. g. jūnija otrā pusē. Latviešu kaŗavīri bija mobilizēti 1944. g. un spiesti nēsāt SS-vīru formas tērpus, bet jebkurā citā ziņā tie nebija SS-vīri. Piemērojot latviešu kaŗavīriem atbrīvošanas noteikumus, viņi baudītu tikai to pašu apiešanos, kādu attiecina uz kaŗa gūstekņiem — vāciešiem. Tas ir tiesa, ka latviešu kaŗavīri cinījušies pret vienu no Sabiedrotiem, proti, pret Padomju Savienību, bet viņi to darījuši ar visā pasaulē atzītām pašaizsardzības tiesībām, jo Latvijai draudēja jauna okupācija no šīs valsts bruņoto spēku puses. Latviešu kaŗavīriem to nevar ieskatīt par noziegumu. Daudzi no viņiem pat nebija cinījušies pret Padomju Savienību, bet vairāki negribēja to darīt, jo Pad. Savienība kaŗoja kopā ar Rietumu Sabiedrotiem pret vāciešiem, — un tomēr: latviešu kaŗavīri bija mobilizēti un spiesti to darīt. — Iesniegumam pievienoti plašāki paskaidrojumi par iemesliem, kuŗu dēļ latvieši cinījās pret bolševikiem un bija spiesti nēsāt vācu SS-vīru formas tērpus, kaut arī neesot vācu SS-vīri.

Bavārijas novados

saplūst aizvien vairāk latviešu bēgļu, kuŗus novieto nometnēs. Eichštetē, ziemeļrietumos no Ingolštates, Rebdorfas nometnē tagad 398 latvieši; te senātors J. Balodis, žurn. Pēt. Grīnvalds, aktrise Velta Ziemele. — Regensburgā un tiešā apkārtnē privāti dzīvo ap 600 latviešu; atzītas nometnes nav. — Altētingas un Neiētingas pilsētā līdz ar plašu apkārtni Altētingas, Mīldorfas un Laufenas apriņķi pāri par 1.200 latviešu; atzīta nometne līdz šim tikai Mīldorfas pilsētā; Burghauzenas pilsētā ieradusies UNRRA komanda sola drīzumā iekārtot lielāku nometni Baltijas valstu bēgļiem, — latvieši cer tai dabūt Neiētingā ērtu un nupat izremontētu bij. vācu virsnieku kaŗa slimnīcas namu, kuŗā varētu novietoties ap 400 cilvēku; ilgu laiku te bija jāiztiek ar vācu pārtikas kartītes devu vien, bet ar Altētingas latviešu komitejas — red. N. Trepšas, zv. adv. V. Lamberga un citu valdes locekļu enerģiju un neatlaidību beidzot panākta stāvokļa uzlabošana: dažām mazākām nometnēm izsniedz nometnes pārtikas devu, bet pārējiem — vācu pārtikas kartīti un vēl smagā darba strādnieka kartīti piedevām. Visi latvieši te tagad dabū arī naudu — 19,60 vācu markas pārtikas devu izpirkšanai pusperiodā. Altētingas latviešiem arī sava „sensācija": tautiete Mirdza B. apprecējusies ar jaunu un turīgu amerikāņu kaŗavīru no Čikāgas. Kaŗavīram gan bijušas lotu lielas grūtības laulību atļaujas izdabūšanai no savas priekšniecības, bet tagad viņš jauno sievu jau aizvedis uz Parīzi, kur jānogaida iespēja nokļūšanai uz Savienotām Valstīm.

Švābijas nometnēs

un privāti dzīvo ap 6.000 latviešu bēgļu. Pēc Švābijas LNK (Augsburgā) ziņām, augusta beigās abās Augsburgas nometnēs — Haunštetenē un Hochfeldē atradās 1.900 latviešu, Šolas nometnē 100, Lauingenā — 300, Štrasā — 150, Kleinkēcā pie Gīncburga — 500, Landsbergā — 50, Bad-Vērishofenā — 60, Bobingenā — 30, Donauvērtā — 170, Nordlingenā — 250, Mindelheimā — 6 un Kemptenā vairāki simti latviešu. Visā Švābijā ārpus nometnēm privāti dzīvo ap 1.500 latviešu bēgļu.

Latviešu bēgļiem jaunnodotajā Kleinkēcas (Kleinkätz) nometnē pie Gīncburgas (Günzburg) 19. augustā mita 482 tautieši. Nometnē paredzēts uzņemt vēl tos latviešus, kas dzīvo Gīncburgas apriņķa citās vietās. — Nometnes vadītājs Greiselis. Darbojas bērnu dārzs, pamatskola un vidusskolas 2 klases Valmieras valsts ģimnazijas dir. M. Sostes vadībā. Pārtika laba: kopkatla pusdienas, bet pārējos produktus saņem uz rokas. Gara stāvoklis mošs, laiks arī bēdu gana: lielai dalai baraku jumti laiž cauri lietu un tad atkal gultām „jāstaigā", trūkst gultas maisu un logu stiklu, virtuves katli bojāti un bieži jālabo.

Latvijas katoļu bīskapi Bavārijā

Burghauzenā tagad mīt, kā jau ziņojām, Romas-katoļu Rīgas archidiecēzes bīskaps sufragans un kūrijas ģenerālvikārs prof. Jāzeps Rancāns. Bavārijā patvērumu atraduši arī bīskaps prof. Bolеslavs Sloskāns, Liepājas bīskaps Antonijs Urbšs, Rīgas archidiecēzes kūrijas kanclers un archidiecēzes dekāns prelāts Eduards Stukels, Romas-katoļu teoloģijas augstskolas prof. Aleksandrs Novickis un citi Latvijas katoļu garīdznieki.

Dzimušie un mirušie

Bavārijas LNK Latviešu bēgļu birojs (Minchenē, Herzog Rudolf-Str. 49) lūdz nometņu vadītājus, bēgļu mācītājus un tautiešus iesūtīt drošas ziņas, minot laiku un vietu, par Vācijā dzimušiem un mirušiem Latvijas pilsoņiem.

LATVIEŠU DZĪVE VĀCIJAS NOVADOS

Latviešu kaŗavīru ziedojums latviešu bēgļiem

Paši gūsta smagumu ciešot, latviešu kaŗavīri nav aizmirsuši latviešu bēgļu ģimenes. Putlosas nometnē viņi labprātīgā naudas ziedojumu vākšanā varējuši atlicināt 33.207,77 vācu markas un lūguši tās sadalīt latviešu bēgļiem, ko nežēlīgais liktenis viņu bēgļu gaitās piemeklējis vissmagāk. Pateicoties tautiešiem par pārtikas ziedojumiem un sirsnību, kas aizvien veltīta pašu kaŗaviriem, Latviešu leģiona komandieris plkv. Kripēns jūlija otrajā pusē šo naudu ar latviešu kaŗavīru vislabākiem novēlējumiem nodevis Latvijas Nacionālās komitejas (Lībckā) rīciba. Pateicīgā kvitējumā Lībekas LNK prezidenta vietnieks prof. Dr. Fr. Gulbis atzīmē: „Ir tik aizkustinoši sajust, ka taisni tie viri, kas savas tautas un valsts labā bijuši gatavi ziedot savu visdārgāko — savu dzīvību un veselību — un kas paši vēl vienmēr atrodas tik smagos apstākļos, nākuši ar jaunu tautas vajadzību sajušanas un uzupurēšanās paraugu."

Latvijas universitātes kursus pie Hamburgas universitātes

ierosinājis sarīkot Lībekas LNK prezidenta vietnieks prof. Dr. Fricis Gulbis. Angļu okupācijas zonā patlaban atrodas 42 Latvijas universitātes mācības spēki un ap 900 studentu un studenšu.

— Lībekas un Šlezvigas-Holšteinas koncertos un sarīkojumos piedalās arī Ksenija Bidiņa (kopš 12. jūlija Bidiņa-Štraube), Jānis Franks, Tatjana Vestene, Valdis Zakis, Arnolds Šturms, Ludmilla Zepe. Lībekā uzturas komponists prof. J. Mediņš, pianists un komponists Haralds Berīno, koncertmeistars Taube, kas aicināts darboties Lībekas operā, komp. Bruno Skulte, koncertmeistars Alb. Bērziņš, ērģelnieks F. Hāzners, Liepājas operas solisti Līdija Maršalka, Boriss Piekalnītis un vijoln. Zariņš, vijoln. A. Lindbergs. — Latvijas Sarkanais krusts Lībekā sarīkojis jau 9 koncertus ar latviešu māksliniekiem un latviešu programmu. Lībekas LNK koncertā 8. augustā, kuŗu noklausījās arī angļu militārās vadības pārstāvji, piedalījās Herta Lūse, L. Zepe, Edv. Krūmiņš, O. Ilziņš, prof. J. Mediņš un Latvijas radiofona kvartets. Ilziņa spēlēja J. Medina jaunkomponēto lielā stila Latviju rapsodiju. Koncertu beidza ar Anglijas un Latvijas himnu. — Latviešu aprūpības centrālo biroju (Lübeck, Gr. Burgstr. 40), kuŗā apvienota agrākā Latviešu Kaŗavīru palīdzība un agrākās Latviešu pārvaldes Šlezvīgas un Holšteinas nodaļa, vada E. Andersons. Ar angļu militāro iestāžu atbalstu birojs Lībekā un tās apkārtnē iekārtojis vairākas nometnes, kuŗās tagad mīt daudzi tūkstoši mūsu tautiešu. Birojs noorganizējis savu autotransportu, palīdz latviešu bēgļiem pārvietoties uz nometnēm. Biroja rīcībā tulki-valodnieki. Latviešu bēgļu kartotēkā reģistrēts ap 40.000 personu (latviešu kaŗavīru kartotēku kārto Lībekas LNK). Birojs organizē ziedojumu vākšanu latviešu kaŗavīriem gūstekņu nometnēs. Visā Šlezvīgā-Holšteinā darbojas biroja iecelti pārstāvji. Lībekas pilsētā noorganizēts kopapgādes pārtikas veikals, kuŗā sadala devas Lībekā dzīvojošiem latviešiem, un latviešu restorāns. — Angļu okupācijas zonā pasts darbojas normāli, un tāpēc biroja kartotēkai seviški daudz adrešu izziņu pieprasījumu, kādēļ visas latviešu komitejas un nometņu vadība Vācijā lūgtas piesūtīt reģistrēto latviešu sarakstus. — Lībekas Sv. Gara nometnē (Heiligen

Geist Camp) mīt literāts Jānis Rudzītis, režisors Jēk. Zakis un aktrise Tonija Kalve, literātūras krītike Ofelija Sproģere, bet pašā Lībekā — red. Olģ. Liepiņš un Alfrēds Dziļums.

Ziemeļvācijā

Husuma pilsētā Šlezvīgā-Holšteinā rosīga Latvijas Sarkanā krusta nodaļas pagaidu valdes kultūras sekcija, kuŗu vada Hugo Krūmiņš ar Alb. Jērumu, karikatūristu Ernestu Rirdānu un dzejnieku Eriku Raisteru. Dziedātāju kori vada A. Jērums. Mākslinieki Fanija Vīksne, A. Jērums, Ferd. Heinrichsons un Ingus Nāruns noorganizējuši kvartetu, kas koncertē kaŗavīriem. Citos koncertos piedalās arī Jānis Niedra, Alfr. Poriņš, T. Brilts un O. Ilziņš. Skalbes piemiņas vakarā par dzejnieku referātu lasīja dzejn. Pēt. Aigars. Skolotāju — māc. Pavasara, H. Krūmiņa, O. Žumbures, A. Ozolinas u. c. vadībā latviešu bērniem darbojas 7 pamatskolas klases un angļu valodas kursi pieaugušiem, pie kam skolas darbā iesaistīti 15 tautskolotāji un 6 vidusskolas skolotāji. Sporta sekcijas futbola vienību ar latviešu un lietuviešu spēlētājiem trenē VEF futbola vienības vārtsargs Bušs.

Hāfkrugā pie Lībekas

izaugusi viena no lielākām latviešu pulcināšas vietām Šlezvigā-Holšteinā, jo šajā jūrmalas vasarnīcu pilsētiņā un tuvējā Sirksdorfā mīt pāri par 1.000 tautiešu. Divi trešdaļas izvietoti vai nu atseviškās vasarnīcās vai dzīvokļos, kur to rīcībā ir arī vajadzīgie saimniecības piederumi. Pārējie dzīvo ērtās teltīs pļavā, jūrmalas tuvumā. Uzturs nometnē pietiekams un iespējami dažāds. Te arī Majoru bērnu nams, kuŗa 134 bērni bauda komandantūras sevišķu gādību. Nometnē daudz latviešu intelliģences pārstāvju, seviški izglītības darbinieku. Darbojas pirmskola, pamatskola, vidusskola un angļu valodas kursi ar 250 skolēniem un klausītājiem. Referātu vakaros zinātnes un kultūras darbinieki sniedz vērtīgus priekšlasījumus. Ir 4 latviešu grāmatu bibliotēkas. Latviešu izcilie mākslinieki — Edīte Pfeifere, Jānis Kalniņš, Teodors Brilts, Olafs Ilziņš u. c. rīko koncertus. Latviešu draudzi vada Dr. Šmits ar māc. Kraukli. Iznāk savs laikraksts. Dr. med. Pakalna vadībā darbojas veselības kopa ar savu ambulanci un slimnīcu, kuŗā ir arī bērnu nodaļa un zobārstniecības kabinets. Strādā latviešu frizieŗi, drēbnieks, kurpnieks, pulksteņtaisītājs, elektrotechnikis un mēchaniskā darbnīca. Kurināmā piegādei un citām transporta vajadzībām darbojas transporta kopa ar pāri par 30 zirgiem un automašīnu. Nometni vada Lībekas Latviešu aprūpības biroja pilnvarotais rakstn. Vilis Lesiņš.

Vidusvācijā

Marburgas pilsētā un apkārtnē uz laukiem dzīvo 230 latviešu. Latviešu komitejas pr-dis L.U. mikrobioloģijas un sēruminstitūta dir. prof. Dr. med. Egons Dārziņš, viņa vietnieks „Latpen" fabr. īp-ks Jānis Liepiņš, valdes loc. L.U. romāņu filoloģijas prof. Jānis Ratermanis, Jurevičs un A. Vīnegers. Latvieši saņem tikai vācu pārtikas kartīti, nometnes nav, daudzi strādā amerikāņu virtuvēs.

Heidelbergā un apkārtnē

mīt 234 latvieši. Viņu vidū L.U. tautsaimniecības nodaļas doc. Benno Abers, žurn. Aleksandrs Liepa, zv. adv. Aleksandrs Gārša. — Heilbronnā un Nekarsulmā ap 700 latviešu; saņem tikai vācu devas; latviešu komitejas pr-dis Ziedonis Landavs. — Amerikāņu joslas Vīrtembergā—Eslingenā, austrumos no Štutgartes, 353 latvieši; to vidū rež. Alfr. Alksnis un žurn. Arn. Burģis.

Franču joslā Vīrtembergā

latviešu bēgļi izkaisīti mazākās un lielākās grupās. Nīrtingenas apriņķī, lejpus Štutgartei, daži simti latviešu; komitejas priekšsēdis inž. Lietuvietis; jādzivo no vācu iedzīvotāju pārtikas kartītes vien, bet ik pa 2—3 nedēļām komitejas pārstāvji brauc uz Strasburgu un no Francijas Sarkanā krusta visiem komitejā reģistrētiem latviešiem dabū FSK pārtikas saini ar vairāk bundžām zivju vai gaļas konservu, cukuru, kafiju, kakao, žāvētām saknēm un sausiņiem. — Reitlingenā tāpat daži simti latviešu, komitejas priekšsēdis inž.-kīm. Grīnfelds. — Tībingenā nepilns simts latviešu, komitejas priekšsēdis Dr. Vītols.

Latviešu vārds trimdā

Latviešu Ziņu dienests (Latvian News Service, Service d'Information Lettonne) direktora red. Viļa Skultāna vadībā pagaidām Hanavas latviešu nometnē (Frankfurtes pie Mainas tuvumā) izdod savu ziņu biletenu rotātora novilkumā. — LZD pārstāvis Lībekā A. Zvēriņš (Gr. Burgstr. 40), Austrijas Foralbergas provincē P. Priedītis (Vorarlberg, Feldkirch), Hanavā Z. Bārda. LZD Dienvidvācijā pārstāv V. Baltkajis (Bavārijas LNK informācijas birojā Minchenē, Herzog-Rudolf-Str. 49).

Lībekas LNK informācijas biletens plkv. A. Plensnera un red. Arsenija Podieka vadībā iznāk 2 reizes mēnesī rotātora novilkumā. — Sv. Gara nometnes žurnālu „Tāli taki" vada literāts Jānis Rudzītis. Latvijas Sarkanā krusta Šlezvigas pilsētas nodaļas informācijas biletenu (pārrakstītu uz rakstāmmašīnas) kārto red. Arvīds Klāvsons. Ingolštates latviešu nometnes informācijas biletens „Dievzemīte" Arvīda Bolšleina vadībā (iespiests spiestuvē) iznāk 2 reizes nedēļā. Augsburgas latviešu nometnēm ik dienu iznāk informācijas biletens „Ziņotājs", ko pārraksta uz rakstāmmašīnas. Vircburgas centrālā latviešu nometnē gatavojas izdot nometnes spiestuvē iespiestu latviešu avīzi „Latviešu Dzīve" Girta Salnāja vadībā.

... UN CITUR

Pa kaŗa pēdām

Latviešu legionāra M. stāsts

Bijām ielenkti... Mūsu vīri cīnījās līdz pēdējai lodei, daudzi līdz pēdējam elpas vilcienam. Taču 22 vīri bijām spiesti nolikt ieročus. Atri piesteidzās krievu kaŗavīri un izkratīja mūs, atņemot ieročus, pulksteņus, bārdas nažus, pārtiku. — Tas notika 1944. g. 27. augustā. Automašīna izveda mūs no kaujas joslas un nogādāja Madonā, soda rotas apmešanās vietā. Pilsēta cietusi nedaudz. Lielāki postījumi tikai ap tirgus laukumu, izdedzis tautas nams un izdemolēta stacija. Ik dienas mūs visus ilgi pratināja, mēģinot izvilināt atzīšanos par piederību aizsargiem vai kārtības sargiem. 7. oktobrī nometnes vadītājis man pazinoja, ka līdz turpmākam esmu atbrīvots un varu doties mājās uz Vecogres pagastu. — Mans pagasts kaŗa darbībā cietis maz, gan nopostīta baznīca un nodegušas skola, pienotava ar veikalu un 4 saimniecības. Trešajā dienā pēc krievu ienākšanas pagastā ieradās NKVD. Pirmajā laikā, it seviški naktīs, nezināmā virzienā aizveda visus vīriešus līdz 60 g. v. Radās liela uztraukums un izmisums, jo visu atmiņā vēl glabājās 1941. g. baigie notikumi. Tomēr pēc pāris dienām aizvestie sāka atgriezties. Tie stāstīja, ka aizvesti uz Zaubes pag., kur esot kāda NKVD centrāle, kas nopratinot apkārtnes iedzīvotājus. Divi vīri no nopratināšanas neatgriezās. — Mājās nodzīvoju 3 nedēlas, palīdzot lauku darbos. No pagasta 218 saimniecībām bija izbēgusi vairāk nekā puse iedzīvotāju. Bet kad kaŗa vētra bija pārskrējusi, bēgļi, kas tālāk par Rīgu nebija varējuši aizkļūt, sāka pamazām atgriezties. Līdz 15. oktobrim vēl nebija atgriezušies 32 saimnieki, kuŗus šejienes vara no šī datuma tad uzskatīja par aizbēgušiem. — Jauniem varas vīriem iedzīvotāji šad tad iejautājās, vai neatjaunošot kolchozus. To noliedza, paskaidrojot, ka šai lietā pēc kaŗa darīšot to pašu ko sabiedrotie. 10 hektārniekus un vācu laikā atsavinātās zemes īpašniekus tomēr reģistrēja. — Pēc 3 nedēļām saņēmu Cēsu kaŗa apriņķa pārvaldes mobilizācijas pavēli. Katru, kas bija saistījies „valstij svarīgā darbā", iestājies komjaunatnē, pieteicies pagastā par milici vai desmitnieku, no iesaukšanas atbrīvoja. Visi pārējie bija kaŗa dienestam derīgi. No mūsu pagasta tai reizē iesauca 14 vīru. — Kosas pagastā bija rekrūšu sapulcināšanas vieta. Par katru no jauna pienākušu kaŗavīru ievāca datus un iedalīja rotās pa divi simti, piedalot vienu leitnantu un 3 krievu instruktorus. Tad kājām devāmies uz Nītauri. Tur bijušas stingras kaujas. Ciemā izdegušas visas koka mājas. Plaša apkārtne nopostīta. Veselas palikušas vienīgi Krīgeļa dzirnavas. Pagasts bijis stipri mīnēts, un tāpēc notikuši daudzi nelaimes gadījumi. Gājām uz Mālpili. Te nopostīti aerodroma angāri, blakus esošā galdniecība, uzspridzināts tilts. Suntāžos nopostīti vairāki tilti, nodegušas muižas kūtis, kooperātīvs un agrākie žīdu veikali. Izdemolēta stacija un uzspridzināts ūdenstornis. Iedzīvotāji stāstīja, ka vācieši, atkāpjoties, pavēlējuši uzspridzināt visas pienotavas un dzirnavas. Madonas apriņķī tāpēc palikušas tikai 2 dzirnavas, kuŗas vēl var saremontēt. — No Suntāžiem nogriezāmies uz Ogri. Arī še visi tilti uzspridzināti. Vasarnīcu rajons tomēr palicis vesels. Vienīgi Rīgas ielā lielāki gruveži. Saspridzināts stacijas ūdenstornis. Daugavai pārgājām pāri pa jauno tiltu, 2 km lejpus Keguma. Keguma spēkstaciju vācieši atkāpdamies saspridzinājuši. Aizsprosts pārrauts 80 m garumā. Atjaunošanas darbi jau bija sākti: bija sāvakts darba spēks ar daudz vācu

— Vel tālākais ceļš mūs veda uz Rīgu. Vecmuiža — kaŗa neskārta. Pie Baldones, vēroju, risinājušās ļoti smagas kaujas. Redzēju ap 50 sašautu tanku. Arī ap Ķekavu atradās liela tanku kapsēta. Ķekava stipri cietusi, daudz sagrautu māju. Starp Ķekavu un Torņkalnu celā saskaitīju pāri par 10 sašautu tanku. Ķekavas apkārtnē boļševiku vienības uzbrukušas Rīgai no dienvidiem, bet citas mēģinājušas celties pāri Daugavai pie Sālaspils. Pilnīgi izdedzis un līdz ar zemi nolīdzināts apm. 10 ha lielums. Torņkalnā gar Daugavas malu nopostīta namu rinda. Saspridzināta Torņkalna stacija. Daugavas labais krasts izspridzināts lieliem robiem. Dzelzs tiltam vairs tikai vienš balsts redzams virs ūdens. Pontonu tilts savā vietā, taču peld nevis uz pontoniem, bet uz īpašas brauktuves. Tam blakus uz liellaivām apm. 15—20 m attālumā uzcelts jauns koka tilts. Eksportosta pilnīgi sagrauta. Neredz vairs celtņus, noliktavas, saldētavu, — tur palikusi tikai liela gruvežu kaudze. Arī pils valnis mazliet cietis. — Virzījāmies pa Grēcinieku ielu. Armijas ekonomiskā veikala nams neskārts, izdauzīti vienīgi pirmā stāva logi. Pasts un prefektūra izdemolēti. Opera, kā liekas, degusi. Rīgas galvenā stacija saspridzināta. Tāpat saspridzināti vai dedzināti nami no stacijas līdz Dzirnavu ielai. Brīvības piemineklim nogāztas tikai sānu figūras. Pilnīgi saspridzināti kanāla tiltī Brīvības un Kr. Barona ielā. Izdedzis Benjaminu nams Brīvības un Miera ielas stūrī. Saspridzināts arī Gaisa tilts. Kaŗa darbības neskārta Ernprēzes velosipēdu fabrika, VEF un Vairogs. Arī Zemitānu stacija vesela. — 28. okt. sasniedzām savu mērķi, Sužu muižu, kur 3 nedēļas veicām militāru apmācību. Bieži vien dabūju atvaļinājumu un braucu pie paziņām uz Rīgu. Visiem iedzīvotājiem bija nopietnas un bažu pilnas sejas. Lielākās rūpes visiem sagādāja gaidāmā mobilizācija. Visus strādniekus reģistrēja un klasificēja. Klīda baumas, ka los visus sūtīšot uz Pad. Savienību. Daudzi tādēļ pieteicās meža darbos, cerot tā paglabties. Mobilizācija Rīgā bija izsludināta 28. oktobrī, atliecinot iesaukšanu sarkanā armijā uz 1908.—1926. gg. dzimušiem. — Visiem rīdziniekiem, kas neiesaistījās darbā, un arī veciem cilvēkiem pārtikas kartītes neizsniedza. Pārtiku gan varēja pirkt arī bez kartītēm, bet cenas bija pārāk augstas. Kilogramms sviesta maksāja no 600—800 rubļu. Vācu naudu boļševiki neatzina, tā bija jāapmaina bankā pret krievu rubļiem. Noteikts maiņas kurss nebija izsludināts, tāpēc izmaiņātā naudas daudzums bija atkarīgs no ierēdņa labvēlības. Manai ģimenei vācu laikā bija iekrājusi 1.670 marku, — izmainot tās pagasta valdē, viņa saņēma tikai 100 rubļu. Arī tos viņai tieši neizsniedza, atstājot par saistību gadījumam, ja izpildkomitejai būs kārtojamai kādi maksājumi. — Visi strādājošie Rīgā saņēma pārtikas kartītes. Maizes un cukura deva bija lielāka nekā vācu laikā, pārējās pārtikas devas bija apmēram līdzīgas. Veikalos tomēr trūka daudz preču. — Boļševiki kinoteātros demonstrēja jaunas un arī rīdziniekiem jau pazīstamas filmas. No Pad. Savienības kinoaparātūra bija atvesta automašīnās, un izrādes rīkoja lielākās telpās. Veikalu lielākā daļa bija slēgta. Tukšos dzīvokļus boļševiki pārņēma savā ziņā. Bija dots zināms termiņš visiem atgriezties savos dzīvokļos, pēc kuŗa visus aizslēgtos dzīvokļus uzlauza un mantu vai nu nodeva veikaliem vai arī ieskaitīja kaŗā cietušo un apdegušo apgādes fondā. — Līdz 27. okt. jaunnodibinātam komjauniešu artelim bija uzdots saremontēt un atjaunot Rīgas operu un teātrus. Rīgā iznāca 2 dienas laikraksti — „Cīņa" un „Par Padomju Latviju". — 16. decembrī pārcēlāmies uz Zaļenieku pagastu, kur mūs ietērpa. Pēc 3 dienām mūs nosūtīja uz Bērzes pag. Valdekiem, kur bija ierīkots šaujamlauks. 2 dienās iemācījāmies lietot šauteni. Uz fronti izgājām 23. decembrī. Uzzināju, ka 20. dec. Rīgā sākusies vīriešu mobilizācija līdz 50 g. v.

25. dec. mūsu bataljonu norīkoja pirmās pozicijās. Nākošā dienā sākām uzbrukumu. Pretinieka uguns bija nesaudzīga. Mani ievainoja. Tikai tad, kad atrados pārsienamā punktā, uzzināju, ka atkal esmu güstā — pie vāciešiem.

Latvieši Sudetijā

Sudetija 1945. g. sākumā bija apmetušies pāri par 7.000 latviešu. Viņu intereses pārstāvēja Latviešu pārvalde Sudetijā, kamēr par strādājošiem rūpējās „DAF" Latviešu sekcija Reichenbergā.

Latviešu bēgšana no Sudetijas sākās februārī, kad padomju spēki pie Laubānas bija pienākuši pie Sudetijas robežām. Lielajai Silēzijas bēgļu straumei līdzi uz rietumiem dzīvoja visvairāk ģimenes bez maziem bērniem. Nākošais latviešu bēgļu vilnis cēlās maija pirmajā pusē, kad sarkanā armija jau iesoļoja Sudetijā. Daļa bēgošo gan cieta gaisa uzbrukumos un, laicīgo mantu pazaudējusi, atgriezās līdzšinējos mītekļos, tomēr vairumam bija izdevies paglābties. Sākās Sudetijas latviešu smagas pārbaudījumu dienas. Čechu iestādes bija paredzējušas Baltijas valstu pilsoņu lietu kārtošanu nodot polu lietu kārtotājiem. Lai to novērstu, abu minēto latviešu organizāciju vēl neaizbraukušie darbinieki noorganizēja Latviešu delegāciju un sāka darboties saziņā ar čechu pārvaldi Libercā (Reichenbergā). Delegācijā bija jūrniecības dep-ta bij. dir. inž. Frīdrichs Šīfers, valsts kontroles bij. darbinieks tautsaimn. V. Rūsa, LU. asistents vēsturnieks E. Andersons un stud. Jansons. Stāvoklis bija grūts: sakaŗu trūka, informācijas un naudas nebija nemaz. Atļautā oficiālā valoda bija tikai čechu. Delegācija līdztekus kārtoja arī ģimeņu un lietuviešu lietas. Tai izdevās novērst latviešu izsūtīšanu piespiedu kārtā no Čechoslovakijas, ko vietējās iestādes jūnija sākumā sāka reālizēt pret visiem ārzemniekiem, pie tam 24 stundu laikā. Apgādes ziņā Baltijas valstu pilsoņus tāpat izdevās pielīdzināt čechiem, tā nodrošinot eksistences iespējas. Vairumam tautiešu bija jāzaudē darbs, — ar maz izņēmumiem to varēja atrast vairs tikai lauksaimniecībā.

Visgrūtāk bija novērst latviešu nosūtīšanu ešelonos uz krigvu nometnēm Gērlicā, Citavā un citur. Tomēr arī šo jautājumu laimīgi atrisināja, un tikai atsevišķos gadījumos, kuŗos tautieši nebija meklējuši delegācijas atbalstu, krievu komandanti latviešus bija aizsūtījuši it kā uz dzimteni. Nezināmā celā tā aizvesta daļa no Ausīgā, Nīmesā, Bārcdorfā un Izervaldē dzīvojušiem latviešiem. Pēc nepārbaudāmām ziņām, daži šādi transporti pāri Čechoslovakijas robežai nonākuši Polijā, un aizvestie novietoti darbā lauksaimniecībā.

Pēc jūlijā paveiktās latviešu reģistrācijas Sudetijā, neieskaitot teritoriju rietumos no Labas (Elbas), vēl bija palikuši ap 1.200 latvieši. Tad sākās jauns latviešu aizplūdums no Sudetijas rietumu virzienā — caur Egeru un Plzeņu (Pilzeni). Tas aizvien vēl turpinās, bet to lielā mērā kavē robežas pārejas smagie nosacījumi. Vēlīnīgākiem tautiešiem arī tos laimējies pārvarēt. Sudetijas lielākos centros palikušo latviešu skaits tādēļ tagad nepārsniegs 600—700. Augusta vidū Minchenē no Sudetijas atbraukuši ap 150 latvieši. Viņu vidū delegācijas loceklis V. Rūsa, dir. N. Žiglevics, inž. Bergmanis, dziedātāja A. Ruševica, tiesu darbinieks Riekstiņš. Plzeņas nometnē palika grupa tautiešu, kuŗā bija arī zvērs. adv. O. Kārkliņš, agr. Asars, kpt. Švānbergs, inž. Zeltiņš u. c. — Sudetijā palikušo latviešu vidū ir inž. Fr. Šīfers, delegācijas loceklis Andersons un Jansons, red. Jūlijs Druva, LU. mechanikas fakultātes prof. un elektrotechnikas institūta dir. Jānis Asars, inākšņas vēsturnieks doc. J. Siliņš, Nac. operas galv. skatuves glezmtājs P. Rožlapa, māc. Zemītis, fabrikas dir. un sporta darbinieks M. Bergs, ārstes Asare un A. Šmite, architekti Krūkliņš un Arends, skol. Zemturis u. c. Johannistālē pie Gabloncas līdz ar pareizticīgo baznīcas Rīgas bīskapu Jāni un viņa eparchijas ļaudīm, 10 garīdzniekiem uzturas arī Kauņas archibīskaps Dānielis. Tam pēc archibīskapa Sergija nogalināšanas bija uzdota pareizticīgo baznīcas vadība Latvijā, Lietuvā un Igaunijā. — Jādomā, ka vēl daļa Sudetijā palikušo tautiešu tuvākā laikā atradīs ceļu uz šejieni, jo visu viņu domas ved rietumu virzienā. *V. R.*

Latvijā

Romas-katoļu Rīgas archidiecēzes archibīskapam-metropolītam Antonijam Springovičam, kas palika Rīgā, 22. augustā pagāja bīskapa amata 25 gadu jubileja.

Anglijā

nodibināta Baltijas bēgļu palīdzības komiteja Londonā. No Londonas Latviešu biedrības tanī deleģēti O. Rozītis un kundze Karnegi, igauņu pārstāvji Dr. V. Rauds un Dr. Aruja, lietuviešu — P. Varkala un Sl. Prapuolenis. Komiteja cenšas adīt sakarus ar Sabiedroto militārām un civilām iestādēm Londonā un Parīzē, kuŗu ziņā ir gādība par t. s. „Displaced Persons" (pārvietotās personas, — oficiālā terminoloģijā pie tām pieskaitīti visi latviešu bēgļi Vācijā). Šīm iestādēm sniedz informāciju un pareizu stāvokļa attēlojumu. Nākamais komitejas uzdevums organizēt materiālo palīdzību. Sāktas sarunas ar Atollas hercogieni par britu komitejas radīšanu, tai uzņemoties ziedojumu, pirmā kārtā drēbju, vākšanu un nosūtīšanu Baltijas valstu bēgļiem Vācijā.

— Londonas nedēļas laikraksts „Whitehall News" rakstā par Baltijas bēgļu stāvokli min: „Visumā Baltijas pārvietoto personu stāvoklis Vācijā ir vēl traģiskāks par polu stāvokli. Baltijas bēgļiem nav valdību, kas aizstāvētu viņu intereses. Viņi kluvuši par nevienam nevajadzīgu masu. Viņiem nav sakaru virsnieku, kādi ir Sabiedroto tautām, nav konsulu, kādi ir neitrālām valstīm, nav citu pārstāvju pie Sabiedroto kaŗaspēka, kuŗi varētu sniegt palīdzību vai padomu saviem tautiešiem." Laikraksts turpina: „Jāatceras, kādēļ gandrīz 15 proc. Baltijas zemju bēgļu atrodas

Vācijā. Lielā daļa ir bēgļi, kas nokļuvuši Vācijā, bēgot no padomju otras okupācijas sekām viņu dzimtenē. Nošaušanas un aizvešanas, ko padomju vara Baltijas valstīs izdarīja savas pirmās okupācijas laikā 1940./41. gg., pildīja cilvēku prātus ar baiļēm. Viņi gribēja nokļūt uz neitrālo Zviedriju, bet tas izdevās tikai mazai daļai (kādiem 36.000), visvairāk igauņiem. Latviešiem un lietuviešiem nebija citas izejas kā doties uz rietumiem. — Tas, ka Baltijas valstu pilsoņi Rietumvācijā pašreizējos apstākļos nevar atgriezties savā dzimtenē, ir skaidrs. Jau tagad ticamas ziņas liecina, ka padomju iestādes aizmuguriski notiesā — arī uz nāvi — cilvēkus, kas aizbēguši uz Vāciju vai citur."

Savienotās Valstīs

atrodoties ap 50.000 latviešu, kas ir zemkopji, amatnieki un strādnieki. Viņu vidū arī latviešu mācītāji, inženieri, ārsti, skolotāji, uzņēmumu vadītāji. Vairāki simti mūsu tautiešu ir Savienoto Valstu armijā un flotē. Daudz Savienoto Valstu universitātēs darbojas profesori — latvieši: Minneapolisas universitātē aviācijas speciālists jelgavnieks J. Akermanis, Misurijas štāta universitātē matemātikas profesors — inženieris izgudrotājs J. Čukāns, Čikāgas universitātē lauksaimniecības prof. E. Mūrnieks, Lojolas universitātē Čikāgā E. Esenbergs, Merilendas universitātē socioloģijas prof. P. Lejiņš (līdz 1940. g. krimināltiesību docents L.U. tiesību zinātņu fakultātē), Viskonsinas štāta universitātē profesors gara slimībās M. Kazaks. — Pēc 1940. g. Savienotās Valstīs dzīvo arī „Rīgas Auduma" īpašnieks Hiršs. — Kanādas universitātēs darbojas prof. H. Bitners un J. Eimanis.

ĀRLIETAS

(Pēc „The Stars and Stripes")

5 lielvalstis ratificējušas pasaules chartu

Sekojot Savienoto Valstu, Kīnas un Francijas piemēram, Padomju Savienība 20. aug. un Lielbritanija 24. augustā ratificēja Sanfranciskas pasaules chartu. To jau ratificējušas arī Nikaragva, Turcija, Ukraina un Jaunzēlande. Pasaules chartu Sanfranciskā parakstīja 50 valstu pārstāvji; lai pasaules drošības savienība varētu sākt darboties, charta jāpieņem 28 no parakstītājām valstīm. — Pasaules charta ir satversme jaunai tautu savienībai. Tās mērkus un saturu izteic 4 vārdi: miers, darbs, iecietība, taisnība. Tātad: cilvēcei jānodrošina miers un darbs; pār cilvēci jāvalda pēc iecietības un taisnības principiem. Šo mērku sasniegšanai radītas 4 iestādes (sekretariāts būs piektā). 1. — Pilnsapulce (pasaules parlaments). To nodibina 50 signatūrvalstis, kas ar chartas parakstīšanu automātiski kļuvušas par pilnsapulces loceklēm. Iespējama jaunu locekļu uzņemšana un esošo izslēgšana, bet izstāšanās nav paredzēta. Katram loceklim balsošanā 1 balss, bet Pad. Savienībai 3. Pilnsapulce apspriež un pārbauda visus jautājumus, kam sakars ar starptautisko stāvokli. 2. — Drošības Padome („pasaules policists"). Šī ir svarīgākā iestāde miera nodrošināšanai ar visplašākām pilnvarām. Tanī 11 locekļu; 5 no tiem — Anglija, Savienotās Valstis, Pad. Savienība, Francija un Kīna ir pastāvīgi locekļi, bet pārējos 6 uz 2 gadiem ievēl pilnsapulce. Ikviena valsts, arī pilnsapulces nebiedrs, savus strīdus jautājumus var iesniegt šai padomei. Tā tos pārbauda un mēģina nokārtot miera ceļā. Ja tas nelīdz, padome konstatē vainīgo un piespiež to paklausīt. Drošības Padomes rīcībā ir visu valstu — locekļu sauszemes, jūras un gaisa spēki, ja piespiešanai nepietiktu ar vieglākiem līdzekļiem, proti, ar dzelzceļu, pasta un telegrāfa satiksmes pārtraukšanu, diplomātisku un saimniecisku boikotu. Veto tiesību jautājums pēc ilgām debatēm izlemts šādi: nevienam no Drošības Padomes 11 locekļiem, arī nevienai no 5 lielvalstīm — pastāvīgām loceklēm, nav tiesības aizkavēt jebkādu problēmu izlemšanu. Spaidu līdzekļu lietošanai turpretim nepieciešama vismaz 7 locekļu, to vidū visu 5 lielvalstu, piekrišana. Jebkuŗa no 5 lielvalstīm tātad ar savu nepiekrišanu var aizkavēt spaidu līdzekļu lietošanu (piemēram, pret sevi), atstājot vienīgi iespēju strīdu nokārtot miera ceļā. 3. — Saimnieciskā un Sociālā Padome („pasaules ārsts"). Tanī 18 locekļu, kuŗus ievēl pilnsapulce uz 3 gadiem. Tās pamatuzdevumi ir gādība par pasaules saimniecības, veselības, audzināšanas un sociālās labklājības līmeni pēc principa „cienīt un ievērot ikviena cilvēciskās tiesības un brīvības bez rases, valodas, reliģijas vai dzimuma izšķirības". Šai padomei pakārtotas 5 citas starptautiskas organizācijas darba, jaunuzbūves līdzekļu, valūtas, pārtikas un lauksaimniecības un civilās aviācijas jautājumu kārtošanai. 4. — Starptautiskā Tiesa, kas paredzēta par Hāgas starptautiskās tiesas funkciju turpinātāju.

Londonas diplomātiskās aprindās aizvien pieaug vēlēšanās izraudzīt Ženevu par drošības padomes nākamo sēdekli. Galīgā izšķiršanās par to esot atkarīga vienīgi no Pad. Savienības, kas nekad nav nodibinājusi diplomātiskas attiecības ar Šveici. Ja Pad. Savienība piekristu, tad Vienotās Nacijas savu mitekli atrastu marmora pilī, kas Ženevā celta Tautu Savienībai. Savienotās Valstis turpretim joprojām vēlētos miera organizācijas mitekli rietumu puslodē. Šveice bez tam nav drošības padomes locekle.

— Japānas pārstāvji oficiāli paraksta beznoteikumu kapitulāciju 31. augustā uz amerikāņu kaŗa kuģa „Missouri" (Savienoto Valstu prezidents Harijs Trumens dzimis Misurijas štātā) Tokijas līcī. Sabiedroto vārdā paraksta Savienoto Valstu admirālis Č. V. Nimics, Lielbritanijas, Austrālijas, Holandes Rītindijas, Pad. Savienības, Kīnas, Francijas, Kanādas un Jaunzēlandes pārstāvji.

— 3. amerikāņu armijas komandieris ģen. Džordžs S. Patons pavēlēja visiem amerikāņu komandantiem Bavārijā steidzināt un paplašināt malkas sagatavošanu mežos, jo šoziem civiliedzīvotāju vajadzībām ogļu nebūs. Vācu civiliedzīvotājiem bez tam jāsagatavo 10.000 kubikmetri malkas amerikāņu okupācijas armijas vajadzībām.

— Padomju laikraksts „Izvestija" 22. aug. ievadrakstā apzīmē Sabiedroto — Savienoto Valstu, Anglijas un Francijas nodomu pārraudzīt vēlēšanas atbrīvotajās zemēs par nelikumīgu iejaukšanos šo zemju neatkarībā un suverenitātē.

VAŠINGTONA. — Otrā pasaules kaŗā Savienoto Valstu armija un flote zaudējusi 251.717 kritušo (pirmajā pasaules kaŗā 126.000), bet kopā ar ievainotiem un bez vēsts pazudušajiem — 1,069.218 (364.000).

LONDONA. — Maskavas radiofons paziņoja, ka Pad. Savienība un Polija parakstījušas „līgumu par Pad. Savienības — Polijas robežām un vienošanos par Vācijas okupācijas nodarīto postījumu kompensāciju". Pēc 2 dienu apspriedēm Maskavā, piedaloties Polijas prezidentam Boleslavam Bierutam un ministru prezidentam Eduardam Osubkam-Moravskim, abas valstis par polu-krievu robežu noteica Kerzona līniju, atskaitot nedaudz atkāpšanās „Polijas labā", kā to minēja raidījums. Viena no tām deva Polijai „territoriju austrumos no Kerzona līnijas līdz Rietumu Bugas un Solokajas upēm dienvidos no Krilovas pilsētas", — lielākā piekāpšanās Polijai par 30 km. Cita atkāpšanās deva Polijai „daļu no Bielovežas meža Nemirovas-Jalovskas sektora territorijas, kas atrodas austrumos no Kerzona līnijas". — Raidījums līgumu apzīmēja par ratificējamu „iespējami ātrākā laikā". — Reparāciju vienošanās, pēc Maskavas raidījuma, notikusi „saskaņā" ar Potsdamas konferences vienošanos. Tā dod Polijai visus Vācijas kustamos un nekustamos īpašumus „visā Polijas territorijā, ieskaitot to Vācijas territorijas daļu, kas pāriet pie Polijas". Piedevām Pad. Savienība piekritusi „pieškirt Polijai no savas reparāciju daļas" 15 proc. no pilnīgās rūpnieciskās kapitāliekārtas, ko Pad. Savienība saņems no okupācijas rietumu zonas, bet tas notiks — „apmaiņā pret citām vērtībām no Polijas".

VAŠINGTONA. — 3 lielvalstis un Francija proklamējušas savu apņemību pilnīgi atdalīt Austriju no Vācijas. Līdz Austrijas galīgai neatkarībai ar ievēlētu valdību Austriju un tās galvaspilsētu — Vīni sadalīs 4 militāras okupācijas zonās. Katrai zonai būs militārs komisārs, kuŗa rokās atradīsies augstākā vara. Šie 4 komisāri sastādīs Sabiedroto padomi visai Austrijai. Austrijas pagaidu valdības vadītājam Kārlim Renneram atļaus turpināt darbību Sabiedroto virspārraudzībā. — Amerikāņu okupācijas zonā Austrijā ietilpst Zalcburgas province un daļa no Augšaustrijas provinces Donavas labajā krastā, Padomju Savienības zonā — Lejas Austrijas province, izņemot Vīni, Burgenlandes province un daļa no Augšaustrijas Donavas kreisajā krastā, Francijas — Tiroles province un Forarlberga, Anglijas — Karintija (Kärnten) un Štīrija, izņemot Burgenlandi.

HELSINKOS. — Pēc Reutera informācijas no pusoficiāliem avotiem, drīzumā sagaidāma diplomātisko attiecību atjaunošana starp Somiju un Savienotām Valstīm un arī ar Angliju.

BELGRADE. — Nacionālās atbrīvošanas frontes konferencē maršals Tito paziņojis, ka nākamā demokratiskā Dienvidslāvija nav savienojama ar monarkiju. Karaļa Pētera aģenti karaļa vārdā atļavušies aktus, pret kuŗiem Pēteris neesot protestējis, un tāpēc ir diezgan iemeslu aizkavēt jauno valdnieku no atgriešanās tronī. Tito norādīja, ka jau sagatavots likumprojekts, ko iesniegs Belgrādē drīzumā sanākošai Nacionālai sanāk-

mei un ar kuŗu aizkavēs Pēteŗa atgriešanos. — Nacionālās sanāksmes viceprezidents Monša Piade norādījis, ka sanāksmē pieprasīs visu lauku īpašumu, banku un fabriku nacionālizaciju. Dienvidslāvija tāpat nacionālizēs visus baznīcas un klosteŗu īpašumus.

LONDONA. — Mondorfas pilsētiņas (Luksemburgā) lielākā celtnē atrodas kāda kaŗa gūstekņu nometne. Šo gūstekņu vidū ir Hermans Gērings, Alfrēds Rozenbergs, Joachims f. Ribentrops, Francis f. Papens, Roberts Lejs, Jūlijs Štreichers un feldmaršals Vilhelms Keitels. Daļu no ši nacionālsociālistu „zieda" drīzumā pārvietos uz cietumu Nirnbergā, kur viņi vairs nebūs kaŗa gūstekņi, bet gan civīlie kriminālnoziedznieki, kas turāmi apcietinājumā līdz gaidāmai kaŗa noziedznieku tiesāšanai.

LONDONA. — Holandes koloniju ministrs prof. Logemanis apsolījis brīvību Holandes Rītindijai. Karaliene Vilhelmīne un Holandes valdība svinīgi apsolījušas neturēties pie kapitālistiskās un imperiālistiskās imperijas.

Arveds Švābe

Vecgada vēstījums

Pērn savā lizdā, šogad barakā
Bez dzimtas pavarda un apgādnieka;
Pie keta krāsniņas tik vien tā prieko,
Kā tupeņi — un bērni siltumā.

„Kad brauksim mājā, māt?" — „Ak, netaujā:
Mums kaŗa dievs nav atstājis ne nieka." —
„Man alvas kaŗote patiesi lieka,
Ko zīlēt veca gada vakarā."

Tā bilda svešinieks un cēlās gausi.
„Uz tavu laimi, dēls! Lai zīmes tēlo,
Varbūt jau citu gadu kājas ausi."

Kāds klusums baigs! Tik alva čurkst un kvēlo.
— „Teic, krusttēv, teic, ko izlēji, ko būri?" —
„Uz sēkļa kuģis, pazaudējis stūri."

Rūta Skujiņa

Sieva

Teic, sieva, kas tevi šai pasaulē tur?
Daudz sāpju tev vēl būs jāiztur.
Vēl lepnība spīva un gruzdoša spīts
Kā ērkšķu vainags ap galvu tev vīts.
Uz celiem tu spiesta, bet lūpas vēl klus'.
Tām lūgties, tām žēloties jāmācās būs.
— Ne mūžam! — Tu saki, un acis tev dzirkst,
Kaut slāpētu asaru palos tās mirkst.
— Man viss tapis atņemts, es spēšu vēl dot,
Es spēku sev radīšu neubagojot! —

Klāra Zāle

Tā nesmaržo rozes

Tā nekvēlo ogles pavardā,
Tā nesmaržo rozes vainagā,
Kā vārds viens vienīgs — viens vienīgs vārds:
Latvija.

Nav saulei tāds staru mirdzums dots,
Pat kalni liekties un zemoties prot,
Kad minu šo vārdu — šo vienīgo:
Latvija.

Stās viesulu vētra, stās negaiss viss,
Plauks saule dzelmainās debesīs,
Kad Dievs pats šo vārdu — šo vārdu sauks:
Latvija!

PĒDĒJĀ BRĪDĪ

Latviešu dievkalpojums Minchenē

svētdien, 9. sept., pl. 15, Sv. Lūkasa baznīcā, — māc. A. Galiņš.

Bavārijas LNK valdes loceklis

Alberts Eichelis slimības dēļ atteicies no saviem pienākumiem un no komitejas izstājies.

Par iespējām latviešiem atvērt darbnīcas un uzņēmumus

Bavārijas LNK juridiskā daļa informē: saimnieciskus pasākumus Bavārijā var atvērt ari latviešu bēgli, kā to norāda amerikāņu militārās valdības kompetentās iestādes un Bavārijas vācu saimniecības kamera. Amatniecības uzņēmumu (darbnīcu) un veikalu atvēršanai atļaujas pieprasāmas ar anketu Saimniecības kamerā Minchenē, Maximilianplatz 7. Amatniecības uzņēmuma uzsākšanai jābūt Bavārijā par derīgu atzītam amata meistara diplomam. Latvijas amata meistara diploms vai pierādījumi par amata meistara tiesību iegūšanu iesniedzami atzīšanai saimniecības kameras amatniecības daļai (Wirtschaftskammer, Abt. Handwerk). Turpat iesniedzama anketa ar ziņām par personālijām, amata mācīšanās laiku un vietu, par nozari, kādā vēlas strādāt un ko vēlas ražot. Netiek prasīts, lai amatniecības uzņēmuma atvērējam jau būtu darba rīki vai telpas darbnīcai. Ja telpās, kuŗās darbnīcu nodomāts ierīkot, jau agrāk atradusies darbnīca, tad dzīvokļu valdes (Quartieramt) piekrišana nav vajadzīga. Pretējā gadījumā dzīvokļu valdes piekrišana nepieciešama. — Rūpniecības uzņēmumu dibināšanai koncesijas pieprasāmas turpat, attiecīgās rūpniecības nozares daļā. Nepieciešama arī amerikāņu militārās valdības tirdzniecības un rūpniecības daļas (Trade and Industry) piekrišana, — šī iestāde atrodas Minchenes rātsnamā. — Ja jaunatveŗamais uzņēmums strādātu militārās valdības vajadzībām, tad strādnieki dabūjami ar militārās valdības darba daļas (Labor) starpniecību, — arī šī daļa atrodas Minchenes rātsnamā.

Latviešu bēgļiem solītas arī tiesības būt par vadītājiem, apsaimniekotājiem vai līdzstrādātājiem militārās valdības apkīlātos vācu nacionālsociālistu bij. partijas vai līdzīgos uzņēmumos. Šos jautājumus kārto militārās valdības īpašumu pārvalde (Property Control). Lai pārņemtu kādu no šiem uzņēmumiem, vispirms nepieciešama koncesija darboties attiecīgā nozarē. Pagaidām, kā paskaidrots Bavārijas LNK, šādus īpašumus vai uzņēmumus nevienam vēl nenodod ne pārvaldīšanā, nedz arī apsaimniekošanā.

Rakstniece Paula Balode

pēc pusotra mēneša bēgles gaitām no Freibergas, Saksijā, ieradusies Heidelbergā. Viņai, tāpat kā citiem turienes latviešiem, var rakstīt pēc latviešu komitejas adreses: Latvian Committee, Sofienstr. 5, Heidelberg.

„Bavārijas Latviešu Vēstneša"

atsevišķi eksemplāri un izlikšanai latviešu komiteju mītnēs un latviešu bēglu nometnēs dabūjami pret ziedojumiem redakcijas izdevumu segšanai redakcijā, Latvijas Nacionālās komitejas mītnē Minchenē, Herzog-Rudolf-Str. 49. Turpat adresējama visa „Bavārijas Latviešu Vēstnesim" domāta korespondence un informācija. Līdzstrādniekus lūdz pieteikties, iesūtot manuskriptus par sava apgabala, novada, nometnes vai pilsētas latviešu bēglu dzīvi. Citur Vācijā iznākošo latviešu izdevumu redakcijas lūgtas regulāri piesūtīt apmaiņas eksemplārus (2). Lasītāji, ja tas techniski iespējams un parocīgi, lūgti piesūtīt amerikāņu un angļu okupacijas zonās iznākošos laikrakstus angļu, vācu vai franču valodā līdz ar Amerikas un Anglijas laikrakstiem — avīzēm an jo īpaši žurnāliem (arī vecākiem).

Dodot iespēju latviešu bēgliem Bavārijā un arī visā pārējā Vācijā un Austrijā nodrošināties ar „Bavārijas Latviešu Vēstneša" visiem numuriem, atklāta abonementa pieņemšana. Latviešu komitejām un latviešu nometņu vadībai jāpaziņo redakcijai, cik komitejā reģistrēto vai nometnē dzīvojošo tautiešu vēlas laikrakstu abonēt. Pieteikto eksemplāru skaitu tad paredzēs arī uz priekšu, lai pēc iznākšanas ar mūsu gadījuma pastu tos varētu nosūtīt abonentu pieteicējai komitejai vai nometnei. Abonementu pieņem ik uz divi mēnešiem pret katra abonenta labprātīgu ziedojumu, no piecām vācu markām sākot. Ziedojumu kopsumma piesūtāma reizē ar abonentu skaita pieteikumu. Abonements atjaunojams vismaz mēnesi pirms iepriekšējā abonementa izbeigšanās. Par laikraksta savlaicīgu nesaņemšanu vai abonementa pārtraukšanu technisku iemeslu dēļ redakcija atbildību nevar uzņemties.

Izdevējs: Bavārijas LNK informācijas birojs. — Redaktors: Viktors Baltkājis.